

LIBRIS

We know

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

Georgeta-Mihaela Crivac

Adina Grigore

TÁRSADALMI NEVELÉS

VIII. osztály

ÚTMUTATÓ A TANKÖNYV HASZNÁLATÁHOZ	/4
ÁLTALÁNOS ÉS SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK	/6
Ismétlés	/7
Bevezető ismeretfelmérés	/8

1. FEJEZET: ÁLLAMPOLGÁRSÁG, GAZDASÁGI DIMENZIÓ /9

I. A fogyasztó /10

- I.1. A javak és szolgáltatások fogyasztója; pénzügyi szolgáltatások fogyasztója /10
- I.2. A fogyasztó jogai és kötelezettségei. Fogyasztóvédelem /16

II. A termelő /22

- II.1. Javak és szolgáltatások előállítása /22
- II.2. A termelő és a vállalkozói szellem; kezdeményezés és kockázat /24
- II.3. Ismétlés /27
- Ismeretfelmérés /28

2. FEJEZET: PÉNZ ÉS KÖLTSÉGVETÉS /29

I. Egyéni/családi tevékenységi tervek adott cél megvalósítására /30

- I.1. A cél kiválasztása. A kitűzött cél eléréséhez szükséges források /30

II. Szükségletek vs. erőforrások az egyéni/családi költségvetésben /36

- II.1. A család jövedelme – a család kiadásai /36
- II.2. Az egyén jövedelme – az egyén kiadásai /40

III. A pénz szerepe a családi költségvetésben/egyéni költségvetésben /42

- III.1. A pénz formái. A pénz értéke és szerepe /42
- III.2. Románia hivatalos pénzneme /46

IV. Fizetőeszközök és lehetőségek (készpénz, bankkártya, internetes bankolás és mobilbankolás) /52

- Ismétlés /57
- Ismeretfelmérés /58

3. FEJEZET: A FOGYASZTÓ VISZONYA A BANKI ÉS MÁS PÉNZÜGYI INTÉZETEKSEL /59

I. A fogyasztó viszonya a banki intézményekkel /60

- I.1. Banki termékek és szolgáltatások /60
- I.2. Modern megtakarítási lehetőségek. Megtakarítási eszközök gyerekek számára /63
- I.3. A banki ajánlat kiválasztása (a szerződés feltételei; kamat, díjak). A banki intézményekkel kapcsolatos előnyök és kockázatok /69

II. A fogyasztó viszonya más pénzintézetekkel /74

- II.1. Biztosítási termékek és szolgáltatások /74
- II.2. Az ajánlat kiválasztása. Előnyök és kockázatok más pénzintézetekkel kapcsolatosan /77
- II.3. Ismétlés /79
- Ismeretfelmérés /80

4. FEJEZET: OKTATÁSI PROJEKT /81

I. Oktatási projekt elkészítése és kivitelezése gazdasági-pénzügyi témákban /82

- I.1. Témaválasztás /84
- I.2. A projekt tervének elkészítése /86
- I.3. A javasolt projekt kivitelezése /90
- I.4. A javasolt projekt értékelése /91
- Tanév végi ismétlés /93
- Tanév végi ismeretfelmérés /94
- Szómagyarázat /95

We know
books

I. A FOGYASZTÓ

I.1. A JAVAK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK FOGYASZTÓJA; PÉNZÜGYI SZOLGÁLTATÁSOK FOGYASZTÓJA

ELEMEZD!

„A piacot a fogyasztók, és nem a termelők határozzák meg.”

Peter Drucker

Az ember létezéséből fakadóan számos szükséglettel rendelkezik.

Az ember igényeit és szükségleteit javak (termékek) és szolgáltatások (egészségügyi, oktatási szolgáltatások, szállítás, stb.) fogyasztása által elégíti ki.

Az emberi szükségletek, természetük szerint lehetnek:

- **biológiai:** élelem, víz, ruházat;
- **lelki:** erkölcsi, megismerés, igazság;
- **társadalmi:** tisztelet, kommunikáció, megbecsülés.

Minden személy egyben egy fogyasztó is. A fogyasztói szerep nagy jelentőséggel bír egy ország gazdasági fejlődésében.

a) Azonosítsd az alábbi képeken látható javakat/szolgáltatásokat:

b) Mi a különbség a „SZÜKSÉGLET” és a „VÁGY” között?

Érvelj!

Az emberi szükséglet azon vágyak, óhajok, igények, követelmények, elvárások sokaságát jelöli, amelyek megnyilvánulnak és, amelyeket a fogyasztás elégíthet ki. Szükségeink ki-elégítésétől függ emberi létezésünk és életminőségünk. Szükségeink állandóan változnak, változatossá válnak, több tényező befolyásolja alakulásukat; dinamikusak és végtelenek.

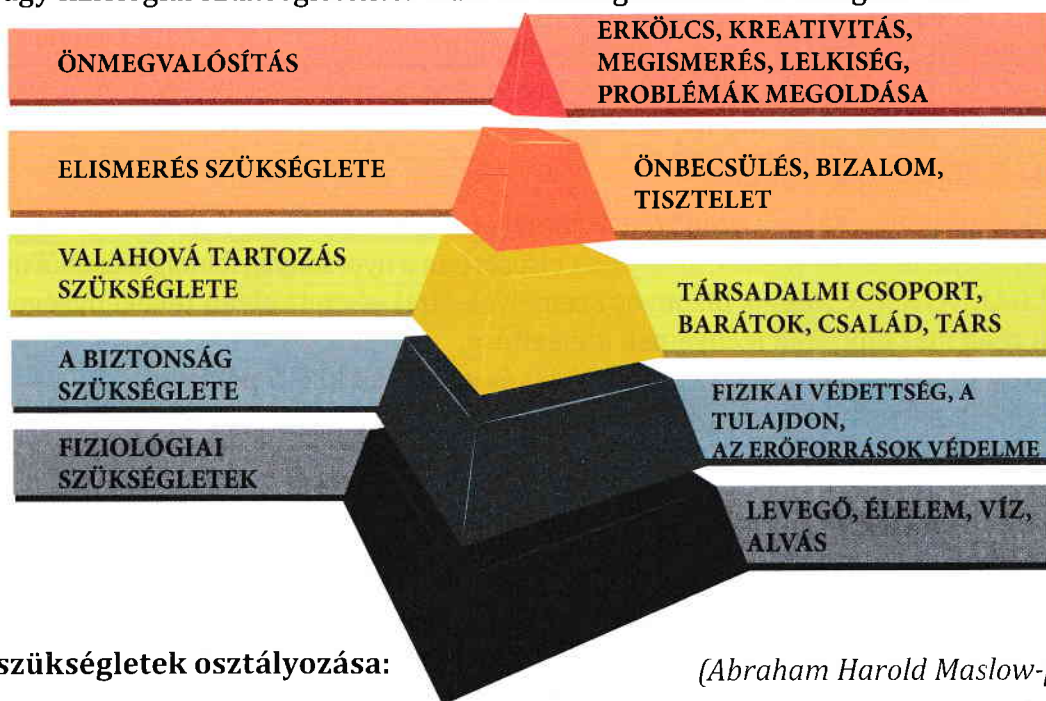
Alapszükségeink elengedhetetlenek. A vágyak olyan óhajok, amelyeket szeretnénk elérni, de elhalaszthatók és nem létfontosságúak.

Az ember a szükségletei kielégítésére szolgáló javakat és szolgáltatásokat állít elő. Ezen javak és szolgáltatások előállítására tett műveletek és tevékenységek további szükségleteket idéznek elő. A társadalom fejlődése és haladása újabb szükségletek megjelenéséhez vezet.

A szükségletek és vágyak megléte a fogyasztás igényét eredményezi, vagyis az ember fogyasztói minőségét.

A fogyasztó az a személy, aki árut és terméket szerez be, fogyaszt, használ fel, mind-ezeket a kialakult szükségletei figyelembevételével teszi.

Abraham Harold Maslow-piramisa, amelyet a szükséglet-hierarchiájának is neveznek, jól mutatja, hogy a szükségleteink kielégítése meghatározott sorrendben történik: az alap- vagy fiziológiai szükségletektől indul az önmegvalósítás szükséglete felé.

A szükségletek osztályozása:

(Abraham Harold Maslow-piramis)

a. Természetük szerint:

- ↪ biológiai vagy fiziológiai szükségletek;
- ↪ társadalmi vagy csoportos szükségletek, amelyeket egy társadalmi csoporthoz való tartozás során tapasztalunk meg;
- ↪ pszichológiai-lelki szükségletek, amely a személyiség kialakulása eredményeképpen jön létre.

b. A társadalmi megnyilvánulás-szintje szerint:

- ↪ egyéni szükségletek;
- ↪ csoportos szükségletek;
- ↪ társadalom szintjén megnyilvánuló szükségletek.

c. Összetettségük szerint:

- ↪ elemi szükségletek (víz, élelem, ruházat, stb.);
- ↪ magasabb rendű vagy összetett szükségletek (biztonság, oktatás, stb.).

„Tudom, szeretném tudni, megtanultam!” módszer

Rajzoljatok a táblára a lentihez hasonló táblázatot, amelynek legyen három oszlopa. Töltsd ki az első oszlopot azokkal az információkkal, amit a FOGYASZTÓRÓL tudsz. A második oszlopba azokat az információkat írd, amiket szeretnél megtudni.

Elemezzétek tanárotókkal közösen az első két oszlopot: TUDOM és SZERETNÉM TUDNI. A tanóra végén mindegyik tanuló a füzetében egészíti ki a harmadik oszlopot az újonnan tanult információkkal.

Mutassátok be és elemezzétek a harmadik oszlopba írt válaszokat!

TUDOM	SZERETNÉM TUDNI	MEGTANULTAM
Fogyasztó vagyok.	Vannak jogaim?	

F E D E Z D F E L !

- A szükséglet az embernek azon igénye, amelyet a következők fogyasztásával elégíthet ki:
 - JAVAK, vagyis olyan termékek, amelyeket elsősorban a nyersanyag feldolgozásából nyerünk;
 - SZOLGÁLTATÁSOK, vagyis bizonyos személyek által végzett olyan tevékenységek, amelyeknek célja más emberek igényeinek kielégítése.

Készítsd el a füzetedbe az alábbi ábrát és egészítsd ki 5-5 példával.

Javak	Szolgáltatások

- A javak (termékek) lehetnek: élelem és nem élelem. Írj három megfelelő példát mind a két csoportra.
- A javak mellett szükségünk van a szolgáltatásokra is. Sorolj fel legalább három olyan szolgáltatást, amelyeket igénybe vesz családod is.
- Azonosítsd, majd készíts egy listát a következő időszakban esedékes szükségleteidről.

JEGYEZD MEG!

Az emberi **szükségletek** olyan igények, amelyeket fogyasztással tudunk kielégíteni. A javak és szolgáltatások olyan dolgok, amelyek képesek kielégíteni igényeinket.

A **vágy** az ember azon lelkiállapota, amely óhajainkat testesíti meg.

A **fogyasztó** meghatározható úgy, mint olyan személy, aki megszerzi, használja vagy fogyasztja a kereskedőktől megvásárolt árukat és termékeket, esetleg igénybe veszi szolgáltatásaikat.

Az, hogy mit fogyasztunk, a szükségleteinktől függ.

A fogyasztó nem vásárolhat véletlenszerűen. A fogyasztó döntését a javak tulajdonságai, illetve saját ízlése, igényei határozzák meg. A fogyasztó tudja a legjobban eldönteni, hogy melyek azok a termékek, amelyekre szüksége van és, amelyek tekintetében egy bizonyos viselkedésformát tanúsít.

1. Sorolj fel két-két természetük szerint osztályozott emberi szükségletet: biológiai, lelki, társadalmi.
2. Írj példát három olyan szolgáltatásra, amelyeket te is használsz.
3. Mutass be két érvet, amelyekkel alátámasztod, hogy miért kell szakszolgáltatásokat igénybe vennünk.
4. Írj egy 10 soros szöveget, amelyben helyesen használod a következő fogalmakat: szükséglet, vágy, javak, szolgáltatások.
5. Amikor egy terméket készülsz vásárolni, melyek az általad megtett lépések? Írd le ezeket a lépéseket a füzetedbe.
6. Egy termék megvásárlása esetén mi fontos számodra? Érvelj!

☞ Mi a pénzügyi szolgáltatás?

Szem előtt tartva a jelenkori társadalom kihívásait, fontos megértenünk a szükségletek és a vágyak közötti különbséget, valamint azt, hogy ezek hogyan befolyásolják fogyasztói döntéseinket.

Megértve a szükségletek és a vágyak közötti különbséget, megtanulod fontossági sorrendbe helyezni kiadásaidat és így megtakaríthatsz nagyobb értékű befektetésekre vagy hosszú távú célkitűzéseidre.

Szükségleteink kielégítése érdekében elengedhetetlen a **pénzügyi szolgáltatások** igénybe vétele, vagyis a pénzzel kapcsolatos szolgáltatások használata.

Pénzügyi intézmények azok az egységek, amelyek pénzügyi szolgáltatásokat nyújtanak ügyfeleik számára (jogi vagy fizikai személyeknek). Romániában megtalálható pénzügyi intézmények: bankok, nem banki pénzügyi társaságok, biztosítási társaságok, pénzügyi közvetítői szolgáltatások, stb.

Pénzügyi szolgáltatásokra a pénzpiacon tehetünk szert.

REFLEKTÁLJ!

Az elmúlt években a pénzügyi szolgáltatások piaca jelentős fejlődésen ment keresztül a pénzügyi-banki szolgáltatások megközelítése, tájékoztatása és hozzáférése tekintetében.

FEJTSD KI A VÉLEMÉNYED!

Történt már meg veled, hogy láttál egy üzletben egy olyan terméket, amelyre azt mondtad, hogy nem éri meg az árát? Miért nem éri meg az árát?

TUDJ MEG TÖBBET!

A fogyasztó olyan termékeket és szolgáltatásokat fogyaszt/ használ, amelyeket a piac kínál; a fogyasztó lehet fizikai vagy jogi személy.

A fogyasztókat két nagy csoportra oszthatjuk:

A. VÉGSŐ FOGYASZTÓ

- aki felhasználja a termékeket és a szolgáltatásokat. A végső fogyasztó piaca magába foglalja úgy a fizikai, mint a jogi személyeket is.

B. KÖZTES FOGYASZTÓ:

- aki azzal a céllal vásárol meg termékeket, hogy feldolgozza azokat (pl.: egy szabó azért vásárol tűt és szövetet, hogy ruhát készítsen belőle, stb.).

F E D E Z D F E L L !

A pénzügyi szolgáltatások piaca jelentős fejlődésen ment keresztül az információk terjedése és bizonyos pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetőségének tekintetében:

- A biztosítási piac pénzügyi szolgáltatásai –különböző biztosítások kötése;
- A banki piacon elérhető pénzügyi szolgáltatások – banki betét létrehozása, kölcsön felvétele, lejben és/vagy valutában eszközölt ki-/befizetések, stb.;
- A tőkepiaci szolgáltatások – vállalati részvények és állampapírok vásárlása.

PÉNZÜGYI SZOLGÁLTATÁSOK

BANKI SZOLGÁLTATÁSOK

(ki- és befizetések, átutalások, stb.)

HITELEK

BIZTOSÍTÁSOK

(élet, lakás stb.)

MAGÁNNYUGDÍJAK

BEFECTETÉSEK

RÉSZVÉNYEKBE, ÁLLAMPAPÍROKBA

JEGYEZD MEG!

A pénzügyi szolgáltatásokat banki szolgáltatások testesítik meg: hitelek, biztosítások, magánnyugdíjak, befektetések, ki- és befizetések, stb.

ALKALMAZD!

1. Ismersz olyan személyeket, akik a fent említett pénzügyi szolgáltatások valamelyikét használják? Ha igen, akkor mondd példát!
2. Vettél igénybe valaha pénzügyi szolgáltatást?
3. Készíts egy olyan listát, amelyben felsorolod a családot által használt pénzügyi szolgáltatásokat.

A banki intézmények egy új megközelítéssel szolgálnak, vonzóbb, kellemesebb környezetben, segítőkész tanácsadóikon keresztül minőségi pénzügyi szolgáltatásokkal állnak rendelkezésünkre.

Mi a minőség?

A minőséget egy adott termék vagy szolgáltatás hasznossági szintje határozza meg. A minőség azt fejezi ki, hogy egy termék milyen mértékben elégíti ki az adott szükségletet, gazdaságilag hatékony-e, valamint megfelel-e a környezetvédelmi követelményeknek.

A termékek minősége feltételezi:

- a minőség a termék iránt támasztott igényünkből, elvárásunkból ered;
- a terméktervezés minősége;
- a termék megfelelősége a tervezésének;
- a termék megfelelő minősége teljes életciklusa alatt.

A szolgáltatások minősége függ a minőségről alkotott felfogástól:

- az ügyfél elvárásai és a vezetőség elvárásai közötti egyezés;

- a vezetőség felfogása és a szolgáltatás minőségi előírásai közötti egyezés;
- az ügyfél által elvárt szolgáltatás és a megtapasztalt szolgáltatás.

Dolgozz csapatban!

Alakítsatok csoportokat, készítsétek el a tudatos fogyasztó profilját!

ALKALMAZD!

1. Andrásnak, mivel profi teniszező, szüksége van egy 375 grammos L 3-as markolatvastagságú új teniszütőre. Szüleivel felkeresnek egy teniszütők árusítására szakosodott üzletet. Itt széles választékot találnak, különböző árakon.

A címkén található információk alapján az eladó segítségével tanulmányozzák az ütőket. Első lépésben kiválasztják a 375 grammosokat. Ezekből csak három típusú található:

- » a legolcsóbb L 2-es markolatvastagságú;
 - » az ár szerint a második ütő mindkét elvárásnak megfelelt;
 - » a harmadik, egyben a legdrágább is, megfelel a követelményeknek és közismert márkájú cég gyártja.
- Egy alapos elemzést követően, András a második ütőt választja. Úgy gondolja, hogy az ár-minőség aránya megfelelő.
- Egy teniszütő vásárlása szükséglet vagy vágy? Érvelj!
 - Hogyan járt el András a számára szükséges ütő kiválasztásakor?
 - Szerinted jól döntött? Te hogyan jártál volna el?
 - Voltál már hasonló helyzetben? Adj rá példát!

2. Hogyan tudod megállapítani, hogy a legmegfelelőbb döntést hoztad-e egy termék kiválasztásakor?

„Venn-diagram” módszere

Készíts el egy alábbihoz hasonló diagramot. Írd le a javak és szolgáltatások közötti hasonlóságokat és különbségeket!

REFLEKTÁLJ!

A szolgáltatások esetében a minőséget jelentősen befolyásolhatja, ha jelentős eltérés adódik a szolgáltatást nyújtó és a fogyasztó felfogása között.

FEJTSD KI A VÉLEMÉNYED!

A minőség egy termék vagy szolgáltatás jellemzőinek és tulajdonságainak összessége. A fogyasztó elvárásait elégíti ki.

Mi a te véleményed a minőségről?

TUDJ MEG TÖBBET!

Kezdetben a bankoknak mindössze két feladatuk volt: banki betétek gyűjtése és kölcsönök adása.

Napjainkban a bankok termékek és szolgáltatások széles skáláját kínálják, amelyekkel hatékonyabbá teszik ügyfeleik mindennapi életét.

Dolgozz csapatban!

Padtársaddal közösen válasszatok ki egy terméket (például füzet, iskolatáska).

Írjátok le egy lapra, milyen szempontok vezérelnek egy adott termék kiválasztásánál.

Hasonlítsátok össze szempontjaitokat.

I. A FOGYASZTÓ

I.2. A FOGYASZTÓ JOGAI ÉS KÖTELEZETTSÉGEI.

FOGYASZTÓVÉDELEM

„Az állam, a törvény által biztosított eszközökkel, védi állampolgárait, mint fogyasztókat...”
1992/21-es számú Rendelet

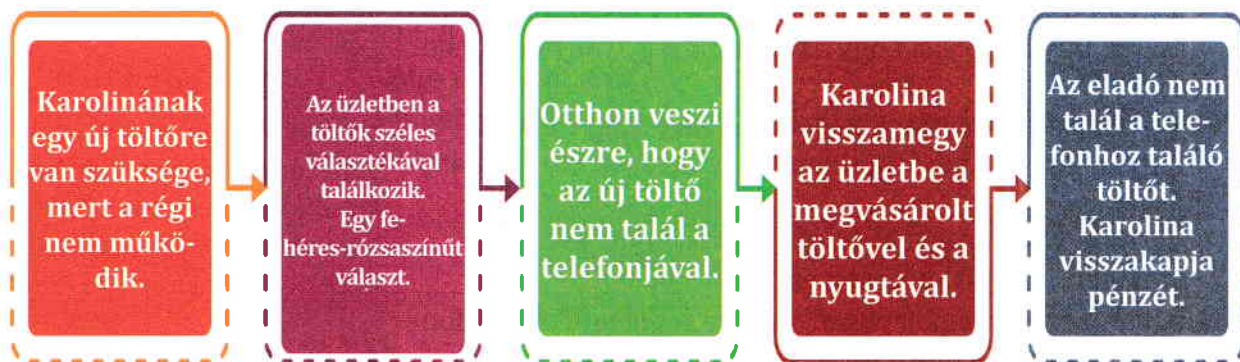
ELEMEZD!

a)

1. Miért megy vissza Mihály a megvásárolt CD-vel az üzletbe?
2. Szükséges volt, hogy vigye a nyugtát is? Miért?
3. Miért kapott egy új CD-t? Érvelj!
4. Milyen más megoldások léteztek volna?
5. Mihály elkerülhette volna ezt a helyzetet?

b)

1. Karolina tévedett, rosszul választott? Érvelj!
2. Milyen megoldást találtak Karolina esetében? Miért?
 - Hasonlítsd össze a két helyzetet. Fedezd fel a hasonlóságokat és különbségeket. Írd be ezeket a füzetedbe készített táblázatba!
 - Fontos a nyugta? Magyarázd meg!

A **nyugta** a pénztárgép által kiadott dokumentum, amely részletesen tartalmazza az eladott termékek árát vagy a fizikai személyeknek nyújtott szolgáltatások ellenértékét. A fogyasztó köteles kérni és megtartani a nyugtát.

A fogyasztót a törvény védi. Vannak kötelezettségei és jogai is.

„Brainstorming” módszer

Írjátok a táblára az összes gondolatot, ami eszetekbe jut a mellékelt ábra láttán.

JEGYEZD MEG!

Romániában, a fogyasztók jogait az 1992/21-es számú Rendelet szabályozza, amely a fogyasztóvédelemre vonatkozik, kiegészítéseivel és módosításaival együtt.

A fogyasztó fontosabb jogai:

- védelve legyen;**
- teljes mértékben, helyesen és pontosan legyen tájékoztatva;**
- piacokhoz való hozzáférés joga;**
- legyen kárpótolva;**
- fogyasztói egyesületeket alakíthassanak.**

A fogyasztónak kötelezettségei is vannak, amelyekről élete és biztonsága függ. Egy felelős fogyasztónak tájékozottnak, figyelmesnek, elővigyázatosnak kell lennie, az ésszerű és hatékony döntés meghozatala érdekében össze kell hasonlítani a különböző termékeket.

ALKALMAZD!

1. Adj példát arra, hogy hogyan lehet betartani a mellékelt ábrán felsorolt jogokat!

2. Melyek a fogyasztó kötelezettségei? Mindegyik kötelezésre említs meg egy példát is:

- *tájékoztatva legyen* ⇒ *olvassa el a termékcímkét; kérdezzen, stb.*

3. Mi történne, ha nem lennének ésszerű fogyasztók?

REFLEKTÁLJ!

Tudtad, hogy...?

Jó, ha több hasonló terméket hasonlítunk össze.

Ne engedd, hogy a termék ára, esetleg csomagolása befolyásoljon döntésedben!

FEJTSD KI A VÉLEMÉNYED!

Március 15-e a „Fogyasztóvédelem” és a fogyasztói jogok világnapja.

Szükség van a fogyasztói jogok napjára? Érvelj!

Milyen más napokon ünneplünk még jogokat?

TUDJ MEG TÖBBET!

1962. március 15-én J.F. Kennedy amerikai elnök kihirdette a Kongresszusban a „**Fogyasztói jogok Nyilatkozatát**”, amely pontosítja a fogyasztók jogait:

- védelemhez való jog;
- tájékoztatáshoz való jog;
- a szabad választás joga;
- a meghallgattatáshoz való jog.